

SỬ DỤNG KÊNH HÌNH TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ Ở NHÀ TRƯỜNG PHỔ THÔNG

NGÔ THỊ HẢI YẾN

**Trường Đại học Sư phạm Hà Nội
Email: yenpdl@gmail.com**

Tóm tắt: Bài viết phân tích vai trò quan trọng của việc sử dụng kênh hình trong dạy học Địa lí ở nhà trường phổ thông. Thông qua kênh hình, học sinh được quan sát trực quan về đối tượng nhận thức địa lí và tham gia trực tiếp các thao tác trên kênh hình nên học sinh có niềm tin vào tri thức được cung cấp, có nhu cầu tự giải quyết vấn đề để chiếm lĩnh tri thức mới. Các biện pháp cần thiết để sử dụng hiệu quả kênh hình trong dạy học Địa lí là: Lựa chọn kênh hình để tạo ra tính trực quan về đối tượng nhận thức địa lí; Ứng dụng công nghệ thông tin để thiết kế kênh hình; Sử dụng kênh hình kết hợp với các phương pháp dạy học hiện đại; Thiết kế các bài toán nhận thức thông qua khai thác kênh hình,...

Từ khóa: Địa lí; nhà trường phổ thông; kênh hình; phương pháp dạy học.

(Nhận bài ngày 08/02/2017; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 20/3/2017; Duyệt đăng ngày 25/6/2017).

1. Đặt vấn đề

Trong dạy học (DH) Địa lí, đối tượng nhận thức luôn có tính không gian, thời gian và có mối quan hệ giữa các sự vật, hiện tượng khác. Việc tạo ra tính trực quan để phản ánh các đặc trưng của đối tượng địa lí là một nhiệm vụ quan trọng trong quá trình tổ chức DH Địa lí ở nhà trường phổ thông.

Kênh hình trong DH Địa lí là những phương tiện trực quan (bản đồ, lược đồ, tranh ảnh, sơ đồ, biểu đồ, ...) lưu giữ một khối lượng tri thức địa lí lớn; là công cụ và phương tiện để giáo viên (GV) và học sinh (HS) tác động vào đối tượng nhận thức; giúp HS dễ dàng lĩnh hội kiến thức mới, khắc sâu nội dung bài học, phát triển và rèn luyện các kĩ năng (KN), kĩ xảo địa lí. Do vậy, việc sử dụng kênh hình trong DH Địa lí là phương pháp DH đặc trưng của bộ môn và là công cụ hữu hiệu nhằm tích cực hoá hoạt động nhận thức (HĐNT) của HS.

2. Sử dụng kênh hình trong dạy học Địa lí ở nhà trường phổ thông

2.1. Vai trò của kênh hình trong dạy học Địa lí ở nhà trường phổ thông

Trong DH Địa lí, kênh hình là nguồn thông tin địa lí dưới dạng trực quan nhằm thay thế hay đại diện cho các sự vật, hiện tượng địa lí. Đây là công cụ để GV và HS tác động vào đối tượng nhận thức. Khi nói đến vai trò của kênh hình trong DH Địa lí, N.N.Baranki đã nhận định: "... Cái đối tượng, hiện tượng nghiên cứu mà các phương tiện trực quan có thể tiến hành một cách nhẹ nhàng sinh động, có kết quả tốt trong 15 phút thì khi thiếu các phương tiện trực quan phải mất một giờ hay hai giờ hoặc hơn nữa mới nhận thấy được, lại làm cho HS vất vả, đồng thời không làm cho HS lĩnh hội được rõ ràng và chắc chắn" [1]. Trong DH Địa lí, kênh hình có vai trò cụ thể như sau:

- Kênh hình là hình ảnh trực quan về đối tượng

nhận thức, đại diện hay thay thế cho các sự vật hiện tượng địa lí, xây dựng tính chân thật của cuộc sống, rút ngắn cự li quan sát giữa chủ thể nhận thức và các sự vật, hiện tượng địa lí cách xa về không gian và thời gian. Do đó, kênh hình tạo ra hứng thú và niềm tin cho HS trong quá trình nhận thức.

- Kênh hình là phương tiện trực quan chứa một nguồn tri thức địa lí phong phú (khái niệm, các mối quan hệ, các quy luật địa lí,...) và được mã hóa thông qua các hình ảnh. Qua đó, HS tìm tòi khám phá, thu nhận, mô tả và giải thích được những thuộc tính bên trong của đối tượng địa lí như: Vị trí phân bố trong không gian, quy mô, độ lớn, cơ cấu, xu hướng vận động và phát triển, tính đặc trưng, tính điển hình, tính không gian, tính thời gian,...

- Kênh hình góp phần vào quá trình điều khiển HĐNT của HS, thông qua các thao tác tư duy như: Phân tích, so sánh, liên tưởng, giải thích, tổng hợp, khái quát hoá... Kênh hình đóng vai trò quan trọng đối với người tổ chức nhận thức (GV) và người thực hiện các HĐNT (HS).

+ Đối với GV: Kênh hình là công cụ, điều kiện để GV xây dựng, thiết kế các bài toán nhận thức, chính xác hoá, bổ sung, củng cố tri thức mới cho HS.

+ Đối với HS: Kênh hình là điều kiện, hình ảnh trực quan, nguồn tri thức để HS tiến hành các thao tác tư duy như phân tích, tổng hợp, so sánh, trừu tượng hoá, khái quát hoá, trình bày vấn đề và chiếm lĩnh tri thức mới.

- Kênh hình góp phần hình thành và phát triển cho HS các KN, kĩ xảo địa lí như KN sử dụng bản đồ, biểu đồ, số liệu thống kê, sơ đồ, tranh ảnh địa lí,... Do đó, kênh hình góp phần quan trọng trong việc phát triển cho HS năng lực sử dụng các nguồn thông tin địa lí như khả năng thu thập thông tin, khả năng xử lí thông tin, khả năng trình bày nguồn thông tin địa lí,...

- Kênh hình góp phần tăng năng suất lao động cho

GV và HS.

Như vậy, thông qua kênh hình, HS không những được quan sát trực quan về đối tượng nhận thức địa lí mà còn được tham gia trực tiếp các thao tác trên kênh hình nên quá trình lĩnh hội tri thức không thụ động, áp đặt, có niềm tin vào tri thức được cung cấp, có nhu cầu tự giải quyết vấn đề để chiếm lĩnh tri thức mới. David Lambert and David Balderstone đã nhận định: “Việc sử dụng những hình ảnh địa lí có chất lượng cao được ví như đồ ăn, thức uống trong dạy và học Địa lí, mang lại lợi ích cho cả GV và HS” [2].

Hiện nay, để phát huy mạnh mẽ vai trò của loại kênh hình này, sách giáo khoa (SGK) trong nhà trường nói chung, SGK Địa lí nói riêng ngày càng cải cách và đổi mới, số lượng kênh hình tăng lên, được chọn lọc công phu, in màu đẹp, có tính điển hình hoá cao. Kênh hình được biên soạn trong SGK không chỉ là hình ảnh minh họa cho nội dung bài học mà còn chứa một nguồn thông tin bổ sung cho kênh chữ nhằm mang đến cho HS các biểu tượng, không gian địa lí khác nhau về đất nước, con người ở mỗi vùng miền, lãnh thổ.

2.2. Biện pháp sử dụng hiệu quả kênh hình trong dạy học Địa lí ở nhà trường phổ thông

Để sử dụng hiệu quả kênh hình trong DH Địa lí ở nhà trường phổ thông, GV cần chú ý một số biện pháp như: GV cần phải biết lựa chọn kênh hình để tạo ra tính trực quan về đối tượng nhận thức địa lí, biết ứng dụng công nghệ thông tin để thiết kế kênh hình, biết sử dụng kênh hình kết hợp với các phương pháp dạy học hiện đại để tích cực hóa HĐNT cho HS, biết thiết kế các bài toán nhận thức thông qua khai thác kênh hình,...

2.2.1. Lựa chọn kênh hình để tạo ra tính trực quan trong dạy học Địa lí

Trong DH Địa lí, việc lựa chọn kênh hình phụ thuộc vào nhiều yếu tố. Điều quan trọng là phải lựa chọn kênh hình sao cho tạo ra được những hình ảnh trực quan rõ nét nhất, phản ánh được đặc điểm của đối tượng nhận thức, đối tượng địa lí mà HS cần tìm hiểu. Do đó, một trong những KN quan trọng của GV là biết lựa chọn kênh

hình. GV phải xác định được các vai trò, ưu và nhược điểm của mỗi loại kênh hình để có lựa chọn phù hợp và tối ưu nhất với mỗi đặc điểm nhận thức của đối tượng địa lí. Khi lựa chọn kênh hình, GV cần quan tâm tới các yếu tố ảnh hưởng như: Nội dung của HĐNT, hiệu quả của mỗi loại kênh hình, đối tượng HS, trình độ của GV, cơ sở vật chất của nhà trường,... Trong đó, nội dung của các HĐNT và khả năng tạo ra tính trực quan của mỗi loại kênh hình là những nhân tố có ảnh hưởng rất lớn đến việc xác định và lựa chọn kênh hình trong quá trình DH Địa lí hiện nay (Bảng 1).

Khi lựa chọn kênh hình để tổ chức HĐNT cho HS, GV cần lựa chọn và sử dụng triệt để hệ thống kênh hình có sẵn trong SGK. Hệ thống kênh hình này đã được lựa chọn kĩ lưỡng, có nội dung phù hợp, màu sắc đẹp, tính trực quan cao, chứa đựng lượng thông tin lớn, có vai trò định hướng tư duy và tổ chức hoạt động học tập,...

Ví dụ: Để tổ chức cho HS tìm hiểu đặc điểm phát triển của ngành giao thông vận tải ở nước ta (Bài 14, Địa lí 9), GV có thể lựa chọn và sử dụng kênh hình trong SGK để tổ chức các HĐNT cho HS. Cụ thể như ở Bảng 2.

Trong quá trình lựa chọn kênh hình, GV cần phải trả lời được các câu hỏi như [3]: Kênh hình đó chứa những thông tin địa lí nào? Kênh hình đó trực quan nhất về góc độ nào của đối tượng nhận thức? Sử dụng kênh hình đó góp phần rèn luyện cho HS những KN, kĩ xảo địa lí nào?...

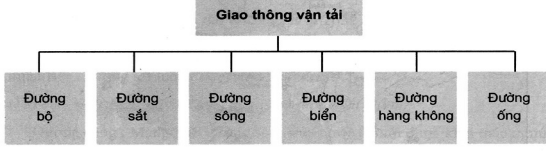
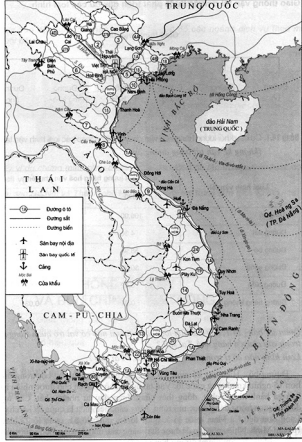

2.2.2. Sử dụng kênh hình phối hợp với các phương pháp dạy học hiện đại để tích cực hóa hoạt động nhận thức của học sinh

Phương pháp dạy học là cách thức hướng dẫn và chỉ đạo của GV nhằm tổ chức HĐNT, hoạt động thực hành của HS, dẫn tới HS lĩnh hội vững chắc nội dung học vấn, hình thành thế giới quan và phát triển năng lực nhận thức [4]. Việc sử dụng kênh hình trong dạy học là một phương pháp đặc trưng của bộ môn Địa lí ở nhà trường phổ thông. Để nâng cao hiệu quả khai thác kênh hình và tích cực hóa HĐNT của HS, GV cần phải kết hợp với các phương pháp và kĩ thuật DH hiện đại như: Phương pháp nêu và giải quyết vấn đề, phương pháp

Bảng 1: Khả năng tạo tính trực quan về đối tượng nhận thức địa lí

Kênh hình	Khả năng tạo tính trực quan về đối tượng nhận thức địa lí
1. Bản đồ, lược đồ	Phản ánh sự phân bố và phát triển về mặt không gian của đối tượng địa lí.
2. Bảng dữ liệu	Diễn giải đặc điểm của đối tượng địa lí thông qua các thông tin về số liệu hay các dữ kiện gắn với một quá trình tự nhiên hoặc kinh tế xã hội nhất định.
3. Biểu đồ	Cụ thể hóa, trực quan hóa số liệu và dùng để thể hiện quy mô, cơ cấu, xu hướng phát triển,... của các đối tượng địa lí trong quá trình tồn tại và phát triển.
4. Tranh ảnh	Thể hiện tính điển hình và phản ánh sự chân thật của đối tượng địa lí.
5. Sơ đồ	Thể hiện các thành phần, vị trí của chúng trong một tổng thể và mối quan hệ bên trong của các đối tượng địa lí.
6. Bảng hình, videoclip có nội dung địa lí	Phản ánh sự vật, hiện tượng địa lí theo chiều hướng vận động và phát triển.
7. Hình vẽ của GV trên lớp	Được diễn ra theo lời nói của GV và dùng để đơn giản hóa, tạo ra các điểm nhấn về đối tượng nhận thức địa lí.

Bảng 2: HDNT cho HS về đặc điểm phát triển ngành Giao thông vận tải ở nước ta

HDNT	Kênh hình thể hiện																							
1. Tìm hiểu về các loại hình giao thông vận tải ở nước ta	<div style="text-align: center;"> <p>Sơ đồ thể hiện các loại hình Giao thông vận tải ở nước ta [Địa lí 9]</p> </div>																							
2. Tìm hiểu về cơ cấu và sự thay đổi cơ cấu khối lượng vận chuyển hàng hóa của các loại hình giao thông vận tải ở nước ta	<p><i>Bảng 14.1: Cơ cấu khối lượng vận chuyển phân theo loại hình vận tải năm 2002 (%) (không kể vận tải bằng đường ống)</i></p> <table border="1" data-bbox="364 600 915 923"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Loại hình vận tải</th> <th colspan="2">Khối lượng hàng hóa vận chuyển</th> </tr> <tr> <th>1990</th> <th>2002</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tổng số</td> <td>100,00</td> <td>100,00</td> </tr> <tr> <td>Đường sắt</td> <td>4,3</td> <td>2,92</td> </tr> <tr> <td>Đường bộ</td> <td>58,94</td> <td>67,68</td> </tr> <tr> <td>Đường sông</td> <td>30,23</td> <td>21,70</td> </tr> <tr> <td>Đường biển</td> <td>6,52</td> <td>7,67</td> </tr> <tr> <td>Đường hàng không</td> <td>0,01</td> <td>0,03</td> </tr> </tbody> </table> <p>[Địa lí 9]</p>	Loại hình vận tải	Khối lượng hàng hóa vận chuyển		1990	2002	Tổng số	100,00	100,00	Đường sắt	4,3	2,92	Đường bộ	58,94	67,68	Đường sông	30,23	21,70	Đường biển	6,52	7,67	Đường hàng không	0,01	0,03
Loại hình vận tải	Khối lượng hàng hóa vận chuyển																							
	1990	2002																						
Tổng số	100,00	100,00																						
Đường sắt	4,3	2,92																						
Đường bộ	58,94	67,68																						
Đường sông	30,23	21,70																						
Đường biển	6,52	7,67																						
Đường hàng không	0,01	0,03																						
3. Tìm hiểu về mạng lưới giao thông vận tải ở nước ta	<div style="text-align: center;"> <p>Hình 14.1: Lược đồ mạng lưới giao thông [Địa lí 9]</p> </div>																							
4. Tìm hiểu về các thành tựu của ngành Giao thông vận tải trong những năm gần đây	<div style="text-align: center;"> <p>Hình 14.2: Cầu Mi Thuận bắc qua sông Tiền [Địa lí 9]</p> </div>																							

động não, phương pháp trò chơi, phương pháp thảo luận nhóm,...

Ví dụ 1: GV sử dụng kết hợp giữa việc sử dụng kênh hình với phương pháp đặt và giải quyết vấn đề nhằm để sử dụng tối đa trí tuệ của HS, tập thể lớp, giúp họ tự lực khai thác kênh hình để tìm ra kiến thức mới, rèn luyện KN, kĩ xảo địa lí và góp phần phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho HS. Khi kết hợp cùng phương pháp dạy học này, kênh hình đóng vai trò như một điều kiện, biện pháp “chứa cái biết” và “cái chưa biết” của vấn đề cần tìm hiểu, dẫn dắt HS giải quyết vấn đề để hình thành khái niệm và phát hiện quy luật,...

Ví dụ 2: GV kết hợp việc sử dụng kênh hình với phương pháp trò chơi để tạo hứng thú, thu hút HS vào sân chơi trí tuệ. Qua đó, HS nắm vững kiến thức, hình thành KN và thái độ tích cực học tập. Thông qua khai thác kênh hình, GV tổ chức cho HS các trò chơi như: Tranh tài, tung hứng, thách đố, tập làm hướng dẫn viên du lịch, đôi bạn hiểu nhau,... Để giúp HS nhận thấy vùng Trung du và miền núi Bắc Bộ có nhiều tiềm năng để phát triển du lịch, GV có thể sưu tầm tranh ảnh và tổ chức cho HS chơi đôi bạn hiểu nhau thông qua các địa danh du lịch nổi tiếng của vùng như: Sa Pa, vịnh Hạ Long, hồ Ba Bể,...

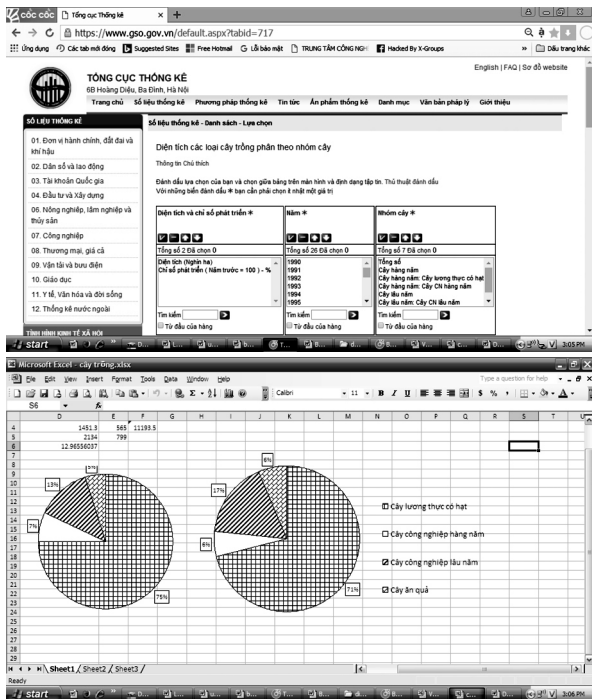
Như vậy, để tích cực hóa hoạt động học tập của HS và để tạo ra tính tương tác mạnh nhất khi khai thác kênh hình, GV phải biết kết hợp với các phương pháp DH khác, nhất là các phương pháp và kĩ thuật DH hiện đại.

2.2.2. Ứng dụng công nghệ thông tin để thiết kế kênh hình trong dạy địa lí ở nhà trường phổ thông

Công nghệ thông tin (CNTT) đã được sử dụng như là phương tiện, công cụ để truyền tải thông điệp giữa GV và HS, là trợ thủ đắc lực cho quá trình DH. Với công nghệ truyền thông đa phương tiện (Multimedia) và công nghệ mạng (Network) đã đem lại hiệu quả cao cho quá trình dạy và học, việc đổi

mới phương pháp giảng dạy, khắc phục tính không gian và thời gian trong DH. Đặc biệt, việc ứng dụng CNTT đang ngày càng giúp kênh hình trong DH Địa lí có vị trí xứng đáng hơn, làm được nhiều điều kì diệu, phát triển các ý tưởng sáng tạo của GV và HS [4]. Bên cạnh các kênh hình trong SGK, GV có thể ứng dụng CNTT thiết kế thêm các kênh hình làm cho đối tượng nhận thức địa lí có tính trực quan, cập nhật, sống động và phong phú hơn. GV có thể thiết kế bản đồ thông qua phần mềm Mapinfor; thiết kế các biểu bảng, biểu đồ, sơ đồ thông qua các phần mềm Microsoft Office và phần mềm đồ họa (Photoshop, Paint...); thiết kế videoclip thông qua các phần mềm Media (HTVideo Editor, Herosoft, Video Converter...).... Đặc biệt, GV có thể khai thác kho thông tin và hình ảnh khổng lồ về địa lí tự nhiên, kinh tế - xã hội từ các nguồn như Internet Explorer, Microsoft Encatar,....

Ví dụ 3: Để tăng tính thực tiễn về tình hình phát triển của ngành Trồng trọt của nước ta trong giai đoạn hiện nay, GV có thể khai thác các số liệu thống kê của ngành này đến năm 2015 từ trang Web của Tổng cục Thống kê. Để tạo ra tính trực quan về tình hình phát triển, tốc độ phát triển, quy mô và cơ cấu diện tích của các loại cây trồng ở nước ta thì có sử dụng phần mềm Excel để xử lí số liệu và vẽ biểu đồ (Hình 1).

Hình 1: Tình hình phát triển, tốc độ phát triển, quy mô và cơ cấu diện tích của các loại cây trồng ở nước ta

2.2.3. Hướng dẫn HS khai thác kênh hình thông qua các bài toán nhận thức

Bài toán nhận thức là hệ thống tin nhất định bao gồm những điều kiện và yêu cầu không phù hợp (mâu thuẫn) với nhau tới nhu cầu phải khắc phục bằng cách

biến đổi chúng. Tuy nhiên, giữa bài toán và vấn đề có sự khác nhau cơ bản ở chỗ cấu trúc của bài toán bắt buộc phải có “điều đã cho” và “điều yêu cầu”, còn trong cấu trúc của vấn đề là “điều đã biết” và “điều chưa biết” [5]. Bản chất của việc xây dựng các bài toán nhận thức trong DH nói chung, môn Địa lí riêng là tạo ra cho HS các “tình huống có vấn đề”, đưa HS vào các “tình thế” và “định hướng hành động giải quyết” cho HS. Thông qua các bài toán nhận thức, HS thấy được “cái cho”, “cái tìm”, “cái biết” và “cái chưa biết” trong quá trình chiếm lĩnh tri thức mới, hình thành biểu tượng, khái niệm địa lí. Do đó, muốn giúp HS tự mình lĩnh hội tri, phát triển năng lực sáng tạo, năng lực giải quyết vấn đề thì phải xây dựng các bài toán nhận thức [6]. Thông qua khai thác kênh hình, HS giải được bài toán nhận thức, tích cực, độc lập chiếm lĩnh tri thức mới. Việc thiết kế bài toán nhận thức thông qua khai thác kênh hình trong DH Địa lí được tiến hành với các bước cơ bản sau:

Bước 1: Xác định rõ điều “đã biết” và điều “chưa biết” của HS trong mỗi HĐNT. GV phải xác định rõ kết quả giải quyết mong muốn của mỗi HĐNT.

Bước 2: Lựa chọn kênh hình và thiết kế được các nhiệm vụ có tiềm ẩn vấn đề gắn với kênh hình để giao cho HS, sao cho HS sẵn sàng nhận nhiệm vụ (quan sát, nhận xét, xác định, tính toán, so sánh,...). Ở bước này, GV cần chú ý tới việc phát triển các thao tác tư duy và rèn luyện KN sử dụng kênh hình cho HS.

Bước 3: Xác định hình thức tổ chức và thời gian tiến hành giải bài toán nhận thức thông qua khai thác kênh hình.

Bước 4: Xác định thông tin phản hồi, chính xác hóa nội dung nhận thức cho HS qua kênh hình.

Ví dụ 4: Để tổ chức cho HS tìm hiểu đặc điểm tự nhiên và tài nguyên thiên nhiên của Trung Quốc, nhất là sự khác biệt giữa miền Đông và miền Tây của Trung Quốc (Bài 10 - Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa - Địa lí 11), GV có thể thiết kế bài toán nhận thức với việc sử dụng kênh hình như sau:

- Nội dung hoạt động: Tìm hiểu về đặc điểm tự nhiên và tài nguyên thiên nhiên của Trung Quốc (Bài 10 - Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa - Địa lí 11- THPT)

- Thời gian: 10 phút

- Nhiệm vụ: Dựa vào Hình 10.1 và thông tin phần II trong SGK, hãy thảo luận theo nhóm để hoàn thành bảng sau

Các yếu tố tự nhiên	Miền Tây	Miền Đông
Địa hình		
Đất		
Khí hậu		
Sông ngòi		
Rừng		
Khoáng sản		

Đánh giá	Thuận lợi		
	Khó khăn		

Để tạo ra tính tích cực trong học tập, khi xây dựng các bài toán nhận thức thông qua khai thác kênh hình, GV cần chú ý thêm đến "tính hứng thú" và "tính vừa sức" đối với HS. Do đó, tùy vào nhiệm vụ cụ thể của mỗi bài học, khả năng nhận thức của HS... mà GV lựa chọn và xây dựng các hình thức biểu hiện, hình thức biểu đạt, hình thức tổ chức giải cho phù hợp. GV phải biết đa dạng hoá các "hình thức biểu hiện", "biểu đạt" và "hình thức tổ chức" giải bài toán nhận thức sao cho HS hứng thú, tích cực học tập để giờ học đạt hiệu quả cao.

Ví dụ 5: Để tổ chức cho HS tìm hiểu đặc điểm tự nhiên và tài nguyên thiên nhiên của Trung Quốc, nhất là sự khác biệt giữa miền Đông và miền Tây (Bài 10 - Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa - Địa lí 11), GV có thể đa dạng hóa hình thức biểu hiện của bài toán nhận thức bằng cách dựa vào Hình 10.1 và thông tin phần II trong SGK để ghép các ý ở cột B với cột A cho phù hợp. Cụ thể như sau:

Cột A	Cột B
Miền Đông	1. Gồm các dãy núi cao, sơn nguyên đồ sộ, xen lẫn các bồn địa
	2. Nhiều khoáng sản kim loại màu
	3. Địa hình là các đồng bằng châu thổ rộng lớn, đất đai màu mỡ
	4. Khí hậu ôn đới lục địa khắc nghiệt
Miền Tây	5. Là nơi bắt nguồn của các con sông lớn như Hoàng Hà, Trường Giang,...
	6. Thường xảy ra hiện tượng lụt lội vào mùa hạ

	7. Có vùng hoang mạc và bán hoang mạc rộng lớn
	8. Có khí hậu thay đổi rõ rệt từ Bắc xuống Nam

3. Kết luận

Việc sử dụng kênh hình trong DH Địa lí là phương pháp đặc trưng của bộ môn Địa lí. Tuy nhiên, để sử dụng hiệu quả kênh hình và để tích cực hóa hoạt động học tập của HS khi khai thác kênh hình thì GV cần phải biết lựa chọn kênh hình để tạo ra tính trực quan, biết thiết kế kênh hình, biết kết hợp việc sử dụng kênh hình với các phương pháp và kĩ thuật DH hiện đại, biết tổ chức việc khai thác kênh hình thông qua các bài toán nhận thức,...

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Baranxki. N.N, (1972), *Phương pháp dạy học Địa lí kinh tế* (2 tập), NXB Giáo dục.
- [2]. David Lambert and David Balderstone, (2000), *Learning to teach Geography in the Secondary School*, London and New York.
- [3]. Nguyễn Viết Thịnh (chủ biên), (2005), *Windows MS Office Internet dùng trong giảng dạy và nghiên cứu Địa lí*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [4]. Nguyễn Dực - Nguyễn Trọng Phúc, (2001), *Lí luận dạy học Địa lí*, Phần Đại cương, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.
- [5]. Nguyễn Ngọc Bảo - Trần Kiểm, (2005), *Lí luận dạy học ở trường trung học cơ sở*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [6]. Trần Đức Tuấn, (2007), *Hướng dẫn biên soạn và giải bài tập Địa lí 11*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- [7]. Đặng Văn Đức, (2006), *Lí luận dạy học Địa lí*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

USING VISUAL CHANNEL IN GEOGRAPHY TEACHING AT HIGH SCHOOLS

Ngo Thi Hai Yen
 Hanoi National University of Education
 Email: yenppdl@gmail.com

Abstract: This paper analyzes the important role of using visual channel in Geography teaching at high schools. Through visual channels, students are visually observed subjects of geographic perceptions and directly involved in the steps of these channels, so they have faith in provided knowledge, self-demand problems to reach new knowledge. Measures needed to effectively use the visual channel in Geography teaching are: Select the visual channel to create visual acuity of the geography-aware objects; Apply information technology into visual channel design; Combine visual channels with modern teaching methods; Design cognitive problems through visual channel exploitation.

Keywords: Geography; high schools; visual channel; teaching methods.